

ÅRSRAPPORT FÖR 2023

Ramavtal 7 – Storstad Göteborg

Finansiering och medfinansiering avseende ökad tillgänglighet i storstäderna samt ökat bostadsbyggande enligt Sverigeförhandlingen

Rapport 2023:1

Mars 2024

Uppdrag och beslut

Göteborgs stad har tillsammans med Västra Götalandsregionen och staten genom Sverigeförhandlingen ingått avtal om utbyggnad av kollektivtrafik, cykelbanor och bostadsutbyggnad.

Ramavtalet med tillhörande Objektavtal undertecknades i december 2017 efter beslut i kommunfullmäktige samt regionfullmäktige. Regeringen fastställde avtalen i juni 2018.

I enlighet med paragraf 9.10 ska staten ansvara för uppföljning och årlig rapportering till regeringen avseende kollektivtrafiks- och cykelobjektens genomförande samt färdigställandet av bostäder.

Av paragraf 9.5 i Ramavtalet framgår att staten tillsätter styrelsens ordförande och ersättare. Respektive part utser en ordinarie ledamot och en ersättare till styrelsen.

Regeringen beslutade i juni 2019 att utse Catharina Håkansson Boman som ledamot tillika ordförande i styrelsen för uppföljning av avtal om finansiering och medfinansiering avseende ökad tillgänglighet samt ökat bostadsbyggande enligt Sverigeförhandlingen. Regeringen beslutade i juni 2018 att utse Jörgen Einarsson som ersättare till ordförande samt att Trafikverket ska bistå med resurser för styrelsens sekretariat.

Uppföljningen innefattar Ramavtalet, eventuella ändringar och tilläggsavtal avseende såväl kollektivtrafiks- och cykelutbyggnad som ökat bostadsbyggande och ekonomi i projektet, finansiering samt samhällsnytta. Rapportering sker årsvis och är baserad, bland annat, på insänd redovisning från Göteborgs stad och Västra Götalandsregionen.

Denna Årsrapport 2023 godkändes i styrelsen den 8 mars 2024.

1. Bostadsbyggandet

Under 2023 har totalt 2 906 bostäder färdigställts. Fram till utgången av år 2023 har sammantaget 15 028 bostäder blivit färdigställda inom kollektivtrafikobjektens influensområden.

Kollektivtrafikobjekt	Bostadsåtagande enligt avtal	Bostäder i pågående planeringsprocess**	Bostäder i hittills antagna detaljplaner	Påbörjade bostäder	Färdigställda bostäder	
					Totalt	Förändring från föregående år
Brunnsbo - Linné	36 500	4 057		2 247	11 198	1 807
Backastråket	3 340	1 000		358	2 439	869
Norra Älvstranden	5 840	138		179	1 391	230
ej fördelade*		5 377		949		
Summa	45 680	10 572	10 762	3 733	15 028	2 906

* Bostäder inom flera influensområden som ännu inte fördelats per objekt

** Här ingår detaljplaner som sedan 1 dec 2017 har fått "Beslut om att starta projektet" i byggnadsnämnden

I och med årets inrapportering är 33 procent av bostadsåtagandet utfört. Därtill är ytterligare 3 733 bostäder påbörjade men ännu inte färdigställda. Göteborgs stad får tillgodoräkna bostäder från december 2017 då avtalet undertecknades.

2. Infrastrukturens utbyggnad

Staten, Göteborgs stad och Västra Götalandsregionen har i Sverigeförhandlingens Ramavtal 7 – storstad Göteborg kommit överens om gemensamma satsningar på nyskapande av infrastruktur och bostäder. Ramavtal med tillhörande Objektavtal samt Tilläggsavtal 2022 innehåller finansiering för utbyggnad av tre kollektivtrafikobjekt, åtta cykelobjekt och åtagande om 45 680 nya bostäder.

Objektet Linbana Centrum är avslutat och utreglerat ur Ramavtalet i samband med Tilläggsavtal 2022.

Kollektivtrafikobjekten

Ramavtal med tillhörande Objektavtal samt Tilläggsavtal 2022 innehåller finansiering (projektmedel) för utbyggnad av objekten Spårväg Brunnsbo - Linné, BRT Backastråket samt BRT Norra Älvstranden.

Spårväg Brunnsbo - Linné

Spårväg Brunnsbo-Linné har delats upp i tre delsträckor. De tre delprojekten utförs oberoende av varandra utifrån respektive delprojekts förutsättningar. För närvarande befinner sig delprojekten i helt olika faser.

För delsträckan Brunnsbo – Hjalmar Brantingsplatsen ska ett mittförlagt kollektivtrafikstråk för citybuss och spårväg utföras. Beslut har tagits att utföra utbyggnaden av projektet i två steg, där det första steget innebär utbyggnad av bussgata förberedd för spår och det andra steget innefattar spårutbyggnaden. Byggnationen av delsträckan, som samordnas med utbyggnaden av detaljplanerna, kommer ske etappvis inom de olika detaljplanerna. Byggnation av första

etappen har påbörjats under våren 2023, medan de övriga etapperna fortfarande är i planeringsskede. Sluttiden då delsträckan kan anslutas till övrigt spårvägssystem är planerad till år 2029.

För delsträckan Frihamnen – Lindholmen pågår utbyggnaden av projektet. Tilldelning av entreprenad blev klar i september 2023. I entreprenaden har vissa delmoment redan färdigställts såsom bussgata i Frihamnen samt rivning av magasin. Detaljplanerna för hela projektet har under året blivit lagakraftvunna, vilket innebär att delsträckan har de tillstånd som krävs för byggnation. Delsträckan har nära samband med den framtida stadsutvecklingen av såväl Frihamnen som Lindholmen. Trafiköppning för delsträckan är planerad till årsskiftet 2025/2026.

För delsträckan Lindholmen – Linnéplatsen har beslut fattats om tunnelalternativ som innebär att delsträckan enbart kommer att trafikeras av spårvägstrafik. Delsträckan är uppdelad i två etapper, Lindholmen - Vegasvackan samt Vegasvackan - Linnéplatsen. En rad olika undersökningar har genomförts som bland annat geotekniksprovtagning i älven, borrning i berg för att utreda bergtäckning och bergkvalitet. Fortsatt utredningsarbete pågår för att kunna fastslå linjesträckningen för spåret samt placering av tillfartstunnlar. Parallellt pågår en dialog med Räddningstjänsten för att säkerställa ett räddningskoncept för tunneln. Delsträckan kommer att hanteras med järnvägsplan i kombination med ett flertal detaljplaner som styr planläggningen utanför tunneln.

Backastråket

Projektets uppdrag är att bygga ett separat kollektivtrafikstråk för Citybuss/BRT mellan Balladgatan och Körkarlens Gata. Det ska vara möjligt att trafikera med elbussar och sträckan ska förberedas för en möjlig framtida trafikering med spårväg.

En genomförandestudie upphandlades under februari 2020 och färdigställdes i mars 2021. Genomförandestudien ligger till grund för projektering och byggnation av citybussanläggning med egen körbana och möjlighet till el-laddning/eldrift, med linjeföring och sektionsbredd förberedd för spårväg.

Stråket byggs ut i fem etapper. Under 2023 färdigställdes två etapper samordnat med exploatering vid Selma Lagerlöfs torg och utbyggnad av bostäder väster om Litteraturgatan. För två etapper, norra respektive södra, pågår detaljprojektering med planerad utbyggnad under 2025. För sista etappen, Gåsagången, pågår fortfarande planering och stråket som helhet planeras vara helt färdigställt i slutet av år 2027, med målsättning att trafikering kommer att vara möjlig från år 2025.

Norra Älvstranden

Projektets uppdrag är att bygga ett separat kollektivtrafikstråk för Citybuss/BRT mellan Lindholmen och Vårväderstorget via Ivarsbergsmotet. Det ska vara möjligt att trafikera med elbussar och stråket ska förberedas för en möjlig framtida trafikering med spårväg. Projektet är uppdelat i två olika etapper, Lindholmen – Ivarsbergsmotet samt Ivarsbergsmotet – Vårväderstorget.

För den första etappen, Lindholmen – Ivarsbergsmotet, blev genomförandestudien klar under 2022. Under 2023 har genomförandestudien reviderats dels beroende på samordning med planerade exploateringar och att omfattningen av ledningsomläggningar var underskattade dels att kompletteringar av principiella förslag avseende utformning av citybuss och pendlingscykelbana krävdes.

Planering och genomförandet av den första etappen har delats upp i två delar. För Lindholmen – Eriksberg har genomförandestudien färdigställts och exploateringsnämnden har fattat genomförandebeslut. Beslut förväntas i kommunfullmäktige under första kvartalet 2024. I samband med detta kommer staden och regionen att besluta om objektsgenomförandeaftal för hela objektet. Efter beslut i fullmäktige kommer detaljprojektering att starta och delsträckan förväntas vara utbyggd under första kvartalet 2026. För delsträckan Eriksberg – Ivarsbergsmotet, kommer detaljprojektering att starta under 2024, efter genomförandebeslut i kommunfullmäktige. Delsträckan förväntas vara färdigställd under första kvartalet 2027.

För den andra etappen Ivarsbergsmotet – Vårväderstorget har under 2023 en stråkstudie färdigställts. Syftet med stråkstudien är att utreda möjligheten att bygga samt klargöra lämpliga sträckningar. Vidare utgör studien ett beslutsunderlag för projektets kommande skeden. Nästa steg, genomförandestudie, planeras starta under 2025. Objektets andra etapp bedöms vara relativt komplicerad, bland annat beroende på passage av Hamnbanan mm, och förväntas därför vara färdigställd i sin helhet runt årsskiftet 2030 – 2031.

Cykelobjekten

Ramavtal 7 - Storstad Göteborg omfattar åtta cykelobjekt med beräknad utförandetid från år 2019 till år 2027.

Tre av genomförandestudierna, Backaplan-Bräckemotet, Annedal-Götaplatsen samt Stigberget-Saltholmen, blev färdigställda under 2020. Under 2023 blev ytterligare en genomförandestudie klar för Norra Älvstranden. Genomförandestudierna ligger till grund för objektens fortsatta projektering och byggnation. Ansvarig nämnd fattar inriktnings- respektive genomförandebeslut i takt med att projekten fortskrider.

Utförande av de olika cykelstråken är uppdelade i etapper. Det innebär att de enskilda objekten projekteras och byggs löpande och att enskilda delstapper öppnas för trafik i takt med att de färdigställs. För samtliga Cykelobjekt pågår planering, projektering och även delvis utbyggnad av etapper.

Närmast i tiden för färdigställande är cykelobjektet, Backaplan-Bräckemotet, som omfattar en sträcka om cirka 4 500 meter. Genomförandestudie för åtgärden färdigställdes och godkändes av Trafiknämnden 2020. Etapp 1–6 är öppna för trafik och produktion pågår vad avser den sjunde och sista etappen. Cykelobjektet bedöms vara helt färdigställd under 2024.

3. Finansiering och ekonomi

Staten, Göteborgs stad och Västra Götalandsregionen har i Ramavtal kommit överens om finansiering för utbyggnad av kollektivtrafikobjekten genom projektmedel.

Göteborgs Stad fakturerar staten enligt beslutade betalplaner. Inbetalningarna regleras med konsumentprisindex (KPI). Betalplanen kan revideras om någon part så påkallar i syfte att undvika överlikviditet.

För cykelobjekten uppgår den totala finansieringen, som avtalats mellan avtalsparterna Göteborg Stad och Staten, till 241 miljoner kronor i 2016-01 års prisnivå. För cykelobjekten Backaplan-Bräckemotet samt Backaplan-Kärria, med en total investeringskostnad på mer än 50 miljoner kronor, betalar Staten löpande sin andel under investeringstiden. För övriga cykelobjekt betalar Staten ut medel när respektive cykelobjekt är färdigställt i enlighet med avtalet. Beloppen ska räknas om med hänsyn till förändringen i KPI.

Utfall och fakturering av kollektivtrafikobjekten

Under perioden 2017 till december 2023 har kommunen upparbetat totalt 476,1 miljoner kronor. Under januari-december 2023 har kommunen upparbetat 201,5 miljoner kronor.

Nedan tabell visar ackumulerat utfall och fakturerat belopp till staten sedan projektstart samt för utfall för 2023, i miljoner kronor.

KOLLEKTIVTRAFIK		Ackumulerat utfall			Utfall, innevarande period		
Ekonomisk redovisning (mnkr)		Utfall	Fakturerat	varav	Utfall	Fakturerat	varav
Objekt	Total kostnad enligt avtal ¹⁾	kostnader	staten ink KPI ²⁾	KPI ²⁾	kostnader	staten ink KPI ²⁾	KPI ²⁾
Linbanan Centrum	102,0	102,0	25,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Spårväg Brunnsbo – Linné	5 621,0	297,0	122,2	8,1	170,7	58,4	6,1
Backastråket Citybuss	400,0	70,7	40,0	3,3	28,8	18,3	2,7
N. Älvstranden, Västra delen Citybuss	700,0	6,3	16,1	1,1	2,0	8,8	0,9
Projektkostnader	6 823,0	476,1	203,3	12,5	201,5	85,6	9,7

1) Totalbelopp enligt avtalad prisnivå, jan 2016.

2) Viss avvikelser av KPI för innevarande period kan förekomma till följd av kalendereffekt.

Den ackumulerade faktureringen från kommunen till staten uppgår per december 2023 till 203,3 miljoner kronor. Av dessa utgör 12,5 miljoner kronor kompensation för prisnivåförändring i enlighet med KPI jämfört med januari 2016. Fakturering för KPI avseende 2023 faktureras i samband med första faktureringen 2024.

Utfall och fakturering av cykelobjekten

Göteborgs Stad har fakturerat staten 7,3 miljoner kronor för medfinansiering under 2023.

CYKEL		Ackumulerat utfall			Innevarande period		
Ekonomisk redovisning (mnkr)		Utfall,	Fakturerat	varav	Utfall,	Fakturerat	varav
Objekt	Total kostnad enligt avtal	kostnader	staten ink KPI ¹⁾	KPI ¹⁾	kostnader	staten ink KPI ¹⁾	KPI ¹⁾
Backaplan-Bräcke	54,0	27,9	14,6	1,2	8,7	7,0	1,1
Backaplan-Kärria	60,0	0,8	0,4	0,0	0,8	0,4	0,0
Summa	114,0	28,6	15,0	1,2	9,4	7,3	1,1

1) Viss avvikelser av KPI för innevarande period kan förekomma till följd av kalendereffekt

Kostnadsuppföljning och riskhantering

För projektet Spårväg Brunnsbo – Linné, inklusive tunneln under Göta Älv, finns en rad olika parallella processer/utredningar, som t.ex. miljödomar, vattendomar, kulturresevat med mera. Dessa riskerar försena färdigställandetiden. Projektet arbetar med att driva på styrande aktiviteter i tidplanen som ger effekt på sluttiden. Uppmärksammade risker inom projektet är samordning mellan angränsande projekt/detaljplaner samt utformning av Linnéplatsen. För att minimera riskerna pågår samordning och framtagande av olika utformningar av Linnéplatsen som kontinuerligt kommuniceras med övriga intressenter.

För projektet Citybuss Backastråket uppmärksammas tre risker; risk för större omfattning av bullerskyddsåtgärder, förseningar av detaljplan Gåsagången samt ökade entreprenadkostnader. Projektet agerar med detaljerad bullerinventering, beräkning och åtgärdsplan avseende buller samt hög prioritet på dialog under detaljplanens samråd och granskning så att konsekvenserna minimeras och att trafikstart kan ske år 2025.

För projektet Citybuss Norra Älvstranden uppmärksammas tre risker; markåtkomst för byggnation, konflikt med ledningar samt risk för försening till följd av bland annat överklagan. Förhandlingar pågår för att nå åtkomst av nödvändig markyta, dialog om lämplig korridor och tidplan för eventuell ledningsflytt samt hög prioritet på samverkan med intressenter.

Cykelobjekten har ofta en komplex behovsbild vilket har inneburit mer omfattande arbete, framför allt inom tidiga skeden. Då flertalet åtgärder pågår i centrala delar av staden krävs omfattande samordning samt hänsyn till framkomlighet under byggtid. Utbyggnad av exploateringsprojekt påverkar möjlighet till framdrift. Framdriften har även påverkats av frågor kopplade till markåtkomst. Beroende på utveckling av konsumentprisindex och marknadspriset för utbyggnad av cykelväg, kan kostnadsbilden komma att förändras för de i avtalet ingående cykelobjekten.

4. Tidplan

För Spårväg Brunnsbo – Linné konstaterades år 2022 att trafiköppnandet av delsträckan Lindholmen-Linnéplatsen behövde senareläggas från 2035 till 2039. Beslut av justerad betalplan togs av styrelsen under 2023.

För Backastråket konstaterades under året att utbyggnaden behöver senareläggas för att hantera problematik med skyfallshantering i detaljplan Gåsagången. Det medför att trafikstart för objektet som helhet senareläggs från år 2024 till år 2029. Beslut av justerad betalplan togs av styrelsen under 2023.

För Norra Älvstranden har under 2023 en justerad betalplan beslutats av styrelsen. Justeringen innebär att Objektets trafikstart planeras till år 2030, vilket är ett år innan trafiköppnandet enligt Ramavtalet.

För cykelobjekten genomförs en översyn av tidplanerna i samband med respektive objekts genomförandestudie.

5. Stadsbyggande och samhällsnyttor

Göteborgs stad har sammantaget, från undertecknandet av avtalet fram till utgången av 2023, färdigställt drygt 15 000 bostäder. Bostadsåtagandet innebär att totalt 45 680 bostäder ska färdigställas inom givna influensområden i Göteborg till och med år 2035.

Förutsättningarna för att nå bostadsåtagandet kommer att påverkas av situationen på bostadsmarknaden. Det är dock för tidigt att bedöma exakt hur nuvarande marknadsutveckling långsiktigt kommer påverka bostadsmarknaden i Göteborg fram till år 2035. Den försämrade byggkonjunkturen har lett till en kraftig inbromsning av antalet byggstartade bostäder. Inom influensområdena var 3 733 bostäder påbörjade i slutet av året, vilket är den lägsta nivån sedan 2018.

Under 2023 färdigställdes totalt 2 906 bostäder, vilket är ett fortsatt stort antal som endast överträffas av föregående år 2022.

Av exploateringsportföljens potentiella bostäder (pågående eller lagakraftvunnen detaljplan) ligger cirka 29 500 inom åtagandets influensområden och som, enligt prognos, kan vara färdigställda till och med 2035. Nuvarande prognos för exploateringsportföljen ligger generellt till och med år 2030. Mot periodens senare del, dvs 2031–2035, kommer det därmed rimligen succesivt fyllas på med fler bostäder som kommer finnas inom de projekt vars detaljplaner startas de kommande åren, som kommer att minska differensen i åtagandet för de två objekt som i dagsläget ligger under delmålet för det specifika objektet.

6. Tilläggsavtal och väsentliga beslut

Under 2023 har justerade betalplaner för såväl kollektivtrafik- som cykelobjekten beslutats av styrelsen, 2023-03-10. Beslutet innebär en trafikstart för objektet Backastråket år 2029, trafikstart av Norra Älvstranden år 2030 och trafikstart för Spårväg Brunnsbo – Linné år 2039 samt senareläggning av statens medfinansiering till Cykelobjekt.

Sammanställning av tidigare väsentliga beslut

- Under 2022 godkändes Tilläggsavtal till Ramavtal 7 av kommunens och regionens fullmäktigeförsamlingar samt av regeringen. Tilläggsavtalet omfattar att objekt Linbanan reglerats ut ur Ramavtalet samt avslut av Objektavtal Linbanan Centrum. Tilläggsavtalet omfattar även en justering av objektet Spårväg Brunnsbo – Linné avseende ny budget, reglering av eventuella framtida kostnadsökningar, utökat bostadsåtagande samt ytterligare två cykelobjekt.
- 2022-03-11 Justerad betalplan för Norra Älvstranden
- 2021-03-04 Justerade betalplaner för Spårväg Brunnsbo – Linné, Norra Älvstranden och Backastråket
- 2020-03-20 Justerade betalplaner för Spårväg Brunnsbo – Linné, Norra Älvstranden och Backastråket

SEKRETARIATET FÖR UPPFÖLJNING
AV STOCKHOLMSFÖRHANDLINGEN OCH
SVERIGEFÖRHANDLINGENS STORSTADSAVTAL

c/o Trafikverket
172 90 Sundbyberg

Besöksadress: Solna Strandväg 98

Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 0243-795 90

www.trafikverket.se